

Mlatilnica za deteljo od Friedländerja in Franka na Dunaji (Zollamtsstrasse št. 9) je prav dobro in praktično narejena. Ravno tako so tudi njegove različne mlatilnice vsega priporočila vredne.

Gosp. Lanc, fabrikant kmetijskega orodja v Manheimu, razstavil je tudi izboljšane ročne mlatilnice, ki imajo neko posebno pripravo za „otresanje slame“. Te izboljšane mlatilnice se dobé po 178 gold.

Gospodarska novica.

* *Petroleja ali kamnjenega olja* je pred desetimi leti veljal še cent 25 gold.; zdaj pa se prodaja po 12 do 13 gold. cent. To je očiten dokaz, koliko se ga dandanes več porabi od nekdanj. Ž njim se kurijo peči, nekatera ognjišča so nalašč narejena za kurjavo s petrolejem, marsikaka rodovina si zajutrka ne kuha v kuhinji, nego v sobi s petrolejem.

Postava

o napravi novih zemljiških knjig v vojvodstvu Kranjskem in o notranji uredbi teh knjig.

(Dalje.)

§. 8. Lastninski list ima navajati lastninske pravice, kakor tudi tiste utesnitve, katerim je podvržen lastnik za svojo osebo z ozirom na prosto razpolaganje s premoženjem.

Razen tega se imajo razvidne storiti v lastninskem listu utesnitve, katere se morajo v bremenski list vpisovati, in katere zadevajo vsacega lastnika zastran ravnjanja s celim zemljeknjižnem telom ali z enim delom.

§. 9. Bremenski list ima navajati vse stvarne pravice, katere obremenavajo nepremičnino, kakor tudi na teh pravicah dobljene pravice, potem rešilno-kupne, predkupne in rabo-kupne pravice in take utesnitve v razpolaganji s celim zemljeknjižnim telom ali z enim delom, katerim utesnitvam je podvržen vsak lastnik obremenjene imovine.

c) Iskalniki.

§. 10. Za vsako glavno knjigo se pišejo iskalniki o zemljeknjižnih telih, v knjigi zapopadenih; potem o parcelnih številkah, kakor tudi o osebah, za katere in zoper katere so se naredili vpisi.

B. Zbirka pisem.

§. 11. Zbirka pisem se napravlja za vse glavne knjige ene sodnije skupaj.

Za glavno knjigo pa, katera obsega deželno-knjižne nepremičnine, se napravlja posebna zbirka pisem.

3. Kako je postopati, kedar se napravljaajo zemljiške knjige.

a) Organi.

§. 12. Napravljaajo se zemljiške knjige neposredno pod nadzorom predsednikov sodnij prve stopnje ali pod nadzorom sodniških uradnikov, katere so predsedniki postavili, po okrajnih sodnikih — predstojniki mestno-delegiranih sodnij niso izključeni — ali po njih namestnikih.

Za namestnike se smejo rabiti samo taki sodniški uradniki, kateri so izprašani za sodniško službo.

Ako bi se bilo bati zaradi opravičnih ali službenih razmer kake okrajne sodnije, da bi se zemljiške knjige ne mogle po okrajnem sodniku napraviti ugodno ali ne v primerni dobi, sme predsednik deželne nadsodnije to nalogo izročiti, dokler je treba, drugemu, za sodniško

službo izprašanemu uradniku, kateri se je okrajni sodnji odkazal za začasno službovanje.

Tako isto more predsednik sodnije prve stopnje po svojem sprevidu enemu ali več sodniškim uradnikom naročiti, da naj napravijo namesto mestno delegiranega okrajnega sodnika zemljiško knjigo za mesto, v katerem ima sodnija svoj sedež.

Sodniški uradniki, katerim se je na ta način naročilo napravljanje zemljiške knjige, imajo samostalno izvrševati opravila, katera so po tej postavi odkazana okrajnim sodnijam in okrajnim sodnikom.

§. 13. Pri obravnavah s strankami naj si sodniški uradnik, kateri pozvedbe vodi, privzame priseženega perovodjo.

b) Pripravne uredbe.

§. 14. V pripravo teh pozvedeb, katere se imajo za vsako katastersko občino posebej zbirati, se mora napraviti kar mogoče popolno kazalo vseh v katasterski občini ležečih nepremičnin in njih posestnikov, ter se mora priskrbeti posnetek kataterske mape.

Ako se nahajajo v katasterski občini deželno-knjižne nepremičnine, je o teh napraviti posebno kazalo, ter se morajo vrh tega priskrbeti posnetki tistih listov katasterske mape, kateri obsegajo te nepremičnine.

§. 15. Pozvedbe se imajo zberati v srenji, h kateri spada katasterska občina, in ako treba, tudi na mestu, da se izvé, kako da je.

Za začetek teh pozvedeb je postaviti dan in ga nannaniti po oznanilu, katero se dene v deželni uradni časnik in se razglasí v vseh dotičnih in sosednih občinah. Oznanilo mora imeti to opombo, da smejo priti vse osebe, katerim je iz pravnih zadev mar, da se pozvedó posestne razmere, in da smejo povedati to, kar je pripravno za pojasnenje in varovanje njih pravic.

§. 16. Vsi znani posestniki tistih, v katasterski občini nahajajočih se nepremičnin, zaradi katerih je treba posestno stanje pozvedeti, so posebno povabiti, da pridejo, in pozvati, da naj seboj prinesó pisma, katera se tičejo njih posestnih razmér.

Pozivajo se posestniki, kateri bivajo v tisti srenji, kjer se pozveduje, po županih. Zunaj te srenje bivajočim posestnikom mora sodniški uradnik, kateri pozvedbe vodi, pismene pozive poslati in skrbeti za to, da se jim dostavijo v pravem času in zanesljivo.

§. 17. Za posestnike, katere je povabiti, ki niso samovlastni in katerih postavni zastopniki niso znani, kakor tudi za tiste, katerih bivališče ni znano, in kateri niso postavili nobenega pooblaščenca, naj okrajna sodnija postavi zastopnika za obravnave, katere se vršijo o zadevah naprave zemljiških knjig.

Ako katera pozvanih oseb ne pride, tedaj mora, ako to zahteva napredovanje pozvedeb, sodniški uradnik, kateri pozvedbe vodi, postaviti za njo nepristranskega zastopnika.

§. 18. K pozvedbam je privzeti kot sodniški pričí vsakikrat dve zaupni osebi izmed onih po občinskem zastopu zato izvoljenih. (Dal. prih.)

Znanstvene stvari.

Zapisnik

30. odborove skupščine 6. maja 1874. leta.

Dr. Costa prične sejo, ko so se bili sošli odbor-niki: dr. J. Bleiweis, J. Marn, M. Močnik, Parapat, Pleteršnik, dr. Poklukar, Praprotnik, Sovan, Svetec, Šolar, Tušek, Vilhar, dr. Vončina, dr. Zupanec, ter pozdravi najpoprej nove odbornike.

1. Pri zapisniku 29. odborove skupščine popravlja tiskarsko pogreško prijatelji v pisatelji; potem se ta zapisnik in zapisnik 9. občnega zbora potrdita.

2. Prof. dr. Krek v Gradcu piše, da zavolj mnogih opravil ne sprejme za prihodnja tri leta odborništva. Odbor sklene, naj se piše prof. dr. Kreku, da vrne Matici St. Vrazovo zapuščino in drugo narodno blago, ter da se naprosi prof. Žolgarja, ki je za izvoljenimi odborniki dobil največ glasov, da prevzame odborništvo.

3. Poročilo pregledovalcev društvenih računov se vzame na znanje.

4. Tajnik prof. Tušek poroča potem o Matičnem delovanju od 9. občnega zbora do danes. Kakor je zapisano v poročilu 9. občnega zbora 4. marca t. l., bila je takrat poslednja številka Matičnih udov 2772; danes je pa 2789. — Odbor sprejme vse te med Matičine ude. Med poverjeniki so se dogodile nekatere spremembe, in sicer:

- a) Vrhnik: Ker je Bonner umrl, bil je letos naš poverjenik g. Kotnik, vprihodnje bo gosp. dekan M. Šlibar;
- b) Maribor: dr. Ribič je umrl; prof. Majciger bo vprihodnje poverjenik za vse Mariborske Matičarje;
- c) Gradec: Ker dr. Muršec zavoljo starosti ne more več opravljati dela, smo naprosili g. Mola, duhovna v delavnišnici, da je prevzel poverjenišтво za Gradec;
- d) Gornji grad: Ker se je g. Škoflek na Vransko preselil, nam je zdaj tam poverjenik g. učitelj Preširen;
- e) Cerknica: Mesto pokojnega Janežiča je zdaj poverjenik g. kaplan Končnik;
- f) Črnice: Mesto v Lokavec preselivšega se And. Juha nam je tam zdaj poverjenik g. Šimen Gaberščik, župnik v Ajdovščini;
- g) Trnovo: Mesto g. Mlakarja, ki se je preselil v Mirno peč, bil nam je letos poverjenik g. Legan v Nadjem selu.

Na prošnjo nekega gimnazijalca v Mariboru sklene odbor darovati mu nekatere knjige, katerih imamo preveč, ali tako, da jih bo dobil iz poverjenikovih rok.

Gledé prošnje društva „Vendije“ v Gradcu, naj bi slov. Matica založila „rad Vendije“, izreče odbor, da ne more nič skleniti o tem, dokler nima rokopisa.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Interpelacije — nič družega!

Stara pesem je že, da je našemu parlamentarizmu ta in unkraj Litave v narodno-gospodarskih in denarnih vprašanjih v obče spodletavalo. Vendar se ta pesem vedno ponavlja in narodom, katerim se pripeti, poka srce.

Ta in unkraj Litave so se godile stvari, ki so daleč krog sebe širile pogubo, in še zdaj preté velike nevarnosti; al ne tu ne tam ni pomoči, celó ne ene pametne misli ne, kako bi se našla kaka pomoč. Vrhunec, do katerega se parlamenti spnejo, so resolucije in interpelacije. Toda te resolucije pa so zopet le bolj ali manj trdne izjave, da se nekaj, in sicer kar najboljše mogoče, storiti mora; al kaj in kako se mora to storiti, tega nobena resolucija še ne omeni ne. Interpelacije so namreč le gola prašanja: ali misli ministerstvo sploh kaj storiti in kaj misli storiti?

Al tudi narodi pošljejo svoje interpelacije in sicer: „Čemu li so nam parlamenti, če za nas ničesar ne storé, če celó ne vedo, kaj bi se moralo storiti, timveč vedno

le prašajo, kaj bo storila vlada, in so potlej površno še s tem, kar res storí, zopet zeló nezadovoljni, a ne da bi tudi le količkaj praktično pokazali, kaj bi se prav za prav storiti imelo, da se stori konec splošnim zadregam?“

Narodi imajo res prav, da se jim zde te interpelacije prazno besedovanje. Narodi so tako pravični, da mislijo, da bi ministri, če bi vedeli prava sredstva pomoči, se nikakor ne mudili poslužiti se jib, da bi se k temu ne dali še le priganjati po opoziciji, da bi jo marveč prehiteli in jej tako orožje vzeli. Narodi so tudi toliko bistroumni, da vedó, da bi interpelanti ne prašali, če bi sami kaj pametnega vedeli, če bi tudi le mislili, da vedó pravo, timveč da bi v tem slučaju sami nastopili pravo pot, da bi dali dobre svete in s tem ne pokazali le, da so sitni parlamentaristi, marveč tudi delajoči, pridni državljani. Narodi spoznajo in obžalujejo že to, da se parlamentarične interpelacije sploh in posebno one, ki se tičejo narodno-gospodarskih stvari, zlorabijo. Interpelanti sami dobro vedó, kaj hasnijo njihove interpelacije, oni dobro vedó, da ministri v takih stvaréh ne dajo odgovorov, s katerimi bi bilo vse zadovoljno, da ne morejo obljubiti čudežev. Interpelanti se vedó prav dobro v enacih sitnih rečéh misliti v položaj ministrov in si na tihem pravijo: „Mi bi tudi ne vedeli družega.“ Toda zarad vnanjega sveta hočejo, da bi se o njih mislilo, da so kaj storili, ker so interpelirali. Prašati je pač zmiraj lože nego odgovarjati. Čim ostrejših besedi zoper ministra je interpelacija, čim bolj se nravno huduje, s čim več ljudoljubnimi frazami je osoljena, tim večí je domišljevaní junaški čin. Pa narodi na to nič več ne drže. Strankarski časniki res s takimi interpelacijami delajo, kakor da bi bile Bog vé kako važne, pravijo, da so pomenljive dogodbe dneva, tedna, morda celó vsega zasedanja poslancev. A sami tega ne verjamejo, dobro vedó, da niso nič vredne, toraj tudi ne morejo ničesar doseči.

Prvi po neposrednjih (direktnih) volitvah nabrani državni zbor Dunajski je storil za zboljšanje narodno-gospodarskih razmer toliko ko nič, čeravno so različni veljavni možje svojim volilcem takrat, ko so se jim ponujali, čudeže obetali. Tarnje brez konca in kraja, graje, a ne pravih oseb, resolucije brez vspeha, neizpeljivi predlogi — družega nič! Pač! saj je parlament pritrdil temu, da so se ustanovile državne založnice ali posojilnice; a o teh ni skoro ničesar slišati, kar nikakor ni ugodno. Dovolil je tudi podporo za boj proti hroščem po Českem gozdu. Pa še več, delil je in delí še kar na kupe dovoljenja (koncesije) za zidanje železnic, katerih bo sicer vsaka sama na sebi koristna, kar je sploh vsaka železnica, a skoro nobena izmed njih se ne bo dolgo, morda celó nikoli splačala. Za večja narodno-gospodarska dela mu ni bilo dosti časa, ker je imel čez glavo opraviti z verskimi postavami. Te postave pa so najvažnejša stvar, najpotrebnejše delo, kajti z njimi se po mnenji liberalcev in tudi naših „svobodomiselnih“ slovenskih (?) poslancev tolažijo žalostni, sitijo lačni, napajajo žejni, oblačijo nagi; sploh bo po teh postavah v Avstriji kmalo vse dobro!

Pa ne, da bi se kdo smejal!

Mnogovrstne novice.

* *Globus ali zemeljna krogla.* Pri Mariboru se je v neki šoli med drugimi učnimi pripomočki tudi „globus“ kupil, ki je natisnjen v Berolinu. Čudno pa je pri tem „globusu“ to, da — ne najdeš „Avstrije“! Po deželah Avstrijskega cesarstva je narisano z debelimi črkami ime: „Deutschland!“ Je mar res novodobna šola vzrejevališče za Nemčijo do Adrije?

zemljeknjižne pravice, katere se morajo po §. 30. te postave prenesti v nove zemljiške knjige, postopanju, katero se ima vpeljati po postavi od 25. julija 1871 drž. zak. št. 96.

§. 21. Ko se ustanovljajo zemljeknjižna tela (§. 19. šteč. 2), je pri tistih neprimičninah, katere so bile do sedaj vpisane v zemljiško knjigo, za podlago vzeti posestni stan, ki se stika s to knjigo.

Nepremičnine, katere niso bile vpisane v zemljiških knjigah, se morajo, ako so enega in istega posestnika, in če ta ne tirja ustanavljanja posebnih zemljeknjižnih tel, zložiti v eno zemljeknjižno telo, ako ne branijo te zložitve postavne ovire (§. 4). Ali je katera ovira ali ne, je pozvedovati kar moči na najzanesljiviši način: da se popraša posestnik, da se pregledajo sodniška pisma, ali po kateri drugi pripravi poti.

§. 22. Če se pokaže, da leže deli zemljeknjižnega tela v drugi katasterski občini, se mora izslediti, katere v tej občini ležeče zemljiške parcele je imeti za spadajoče k onemu zemljeknjižnemu telu.

Zarad deželno-knjižnih nepremičnin je pa zadosti, da se izsledi, kje se nahajajo ostali deli takega deželno-knjižnega tela.

§. 23. Ako se to, kar stranke trdijo in tirjajo, ne more dokazati prepričevalno, ali če se temu ugovarja, je izslediti poslednja dejanska posest, in izid te preiskave je vzeti za podlago pri vseh poznejših službenih opravilih.

§. 24. Izid pozvedovanja z vsem tem, kar so bistvenega izrekle stranke, je vpisati v zapisnik.

Zapisnik podpišejo sodniške osebe, in zaupni možje občine.

Izjave posamnih strank morajo vrh tega podpisati te stranke; ako se kdo podpisati noče, se to vpiše v zapisnik in tudi vzrok, zakaj se ni hotel podpisati.

O pozvedbah, katere se tičejo deželno-knjižnih nepremičnin, se piše poseben zapisnik.

d) Sestavljanje in popravljanje posestnih pôl.

§. 25. Ko so končane pozvedbe, zadevajoče eno katastersko občino, je sestaviti posestne pôle.

Za vsacega samoposestnika, kakor tudi za vsako skupščino sopoestnikov je narediti posebna posestna pôla.

V vsako posestno pôlo se morajo vpisati vse nepremičnine, uredjene po zemljeknjižnih telih, katere posedujejo taisti posestniki ali taista skupščina sopoestnikov v katasterski občini, in vanjo vzeti vsi posledki v §§. 19., 20. imenovanih pozvedbah, tikajoči se teh nepremičnin.

Ako se nahajajo deli zemljeknjižnega tela v drugi katasterski občini, je to zapisati v posestni pôli.

Posestne pôle se imajo s popravljenimi kazali nepremičnin, s posnetki katasterskih map in z zapisniki vred, ki so se pisali o pozvedbah, izložiti v občni pregled pri občinskem uredu, ali na drugem mestu, katerega določa vodja sodniških pozvedbah.

Ob enem ima vodja pozvedbah določiti dan, katerega se bodo pričele dalje pozvedbe, ako bi se ugovarjalo zoper pravost posestnih pôl.

Ta dan se naznani po oznanilu, katero naj se dá v deželni uradni časopis, ter naj se razglasi v vseh dotičnih in sosednih občinah.

§. 27. Ugovore zoper pravost kake posestne pôle je moči ustmeno ali pismeno vložiti pri okrajni sodnji kakor tudi na dan, imenovan v §. 26. pri vodji pozvedbah.

Ako se opirajo ti ugovori na take resnične reči, katere pri poprejšnjih pozvedbah niso bile znane, je vse poskrbeti, kar je treba, da se reč razjasni.

Ako se pokaže, da je ugovor utrjen, se mora primerno popraviti posestna pôla.

(Dalje prihodnjič.)

Znanstvene stvari.

Zapisnik

30. odborove skupščine 6. maja 1874. leta.

(Dalje.)

Gledé prošnje g. Trohe, učitelja v Rojani, sklene odbor, da mu bo zaprosene knjige zastonj poslal.

Gledé prošnje g. Vodopivca, okrajnega šolskega nadzornika v Gorici, sklene odbor, da bo dvema okrajnima učiteljskima knjižnicama v Gorici in v Sežani prepustil vsaki po en iztis doslej izdanih knjig po znižani ceni, ako pristopite te dve knjižnici kot letnika k Matici.

Gosp. Jože Bercer v Kamnji pri Št. Rupertu nam je poslal dva zvezka „narodnega blaga“. — Odbor sklene, da mu bo pismeno zahvalo za to izrekel ter naprosil ga, naj še nabira.

Po tem določi odbor nagrado za pisatelje „Slovanstva“, g. Pleteršniku, Raiću in Majcigerji. Prebere se dalje pismo prof. Majcigerja v Mariboru, v katerem med drugim tudi pravi:

„Kar se nadaljevanja dela „Slovanstva“ tiče, morem Vam poročiti, da se že pridno nadaljuje in sicer sem za izdelovanje Poljakov in Rusov dobil močja rojenega Poljaka, pa tudi češčini vešča in z razmerami Rusov dobro seznanjenega, ki v družbi drugega Slovenca to nalogo izdeluje. Čehe, Slovake in Lužičane bom pa sam večidel po Riegerjevem Slovníku izdelal in se nadjam, da, ako nepričakovani zadržki ne pridejo, bode mi mogoče, ob novem letu velik del rokopisa slov. Matici odposlati.“

5. Potem se prestopi k volitvam. — Gosp. dr. J. Bleiweis pravi, da po njegovih mislih gledé tega, katerega bomo za prvosednika izvolili, gotovo ne bomo dolgo premišljevali. Dosedanji gosp. prvosednik, ker se je že toliko trudil za Matico, gotovo zasluži, da ga izberemo spet za prvosednika „per acclamationem“. Gledé družih členov upravnistva nasvetuje prav tisto. Razgovora o tem predlogu se udeležé gg. dr. Costa, Marn, Vončina in Svetec. Potem so bili enoglasno izvoljeni: za prvosednika dr. Costa; za prvosednikovega namestnika: dr. Vončina in P. Kozler; za blagajnika Iv. Vilhar; za knjižničarja J. Vavrů; za pregledovalca društvenih računov: dr. Jer. Zupanec; za ključarja Fr. Souvan in dr. J. Strbenec. Odseki ostanejo malo ne, kakor doslej; edine spremembe so, da odpadejo: Lésar, dr. Krek, dr. Razlag in Trstenjak, in da nova odbor-nika Močnik in Parapat se volita v odsek za izdavanje knjig in v odsek za narodno slovstveno blago.

7. Izdavanje knjig. Prvosednikov predlog, naj se izdá tudi za 1874. leto letopis, se sprejme. Letopis letos ne bo tako obširen, kakor lani, ker bo le za eno leto, ne za dve. Trstenjakov za letos namenjeni spis „o Venetih“ se že tiska. On neče nič nagrade; temuč prepušča spis Matici brez nagrade, za kar naj mu je posebna zahvala. — Gosp. Parapat predlaga, naj se letopis izdaje vsako leto, ako bi tudi odborniki sami morali vsega spisavati. Gospod prvosednik pravi, da §. 4. c) društvenih pravil zahteva to, da se vsako leto izdá saj 1. del letopisa. Le enkrat ga ni bilo zarad okoli 4000 gold. stroškov, ki smo jih imeli s šolskima knjigama, z živalstvom in rastlinstvom. Letošnje knjige bodo letos dovršene; letopis že do meseca avgusta. Gospod Parapat se zadovoljava s prvosednikovim razjasnilom.

Gosp. Vilhar predlaga, da se umrli ustanovniki ne brišejo iz imenika, nego da ostanejo za vselej v njem z znamenjem, da niso več med živim, v vedni spomin, da so nekdanj književni razvitek naroda podpirali. Ta predlog se sprejme enoglasno. (Kon. prih.)

Politične stvari.

Ovaduhi ali „špiceljni“ v Avstriji — od kodi in od kedaj so?

Če je Avstrija bila kedaj in po čem imenitna in prekosila druge države, je bilo to vohunstvo ali „špiceljstvo“, ki je več ko dve človeški dōbi trovalo ves ljudski živelj in potisnilo Avstrijo v vrsto tistih držav, ki so gledé kulture in napredka med zaostalimi, dasi-ravno so se veliki duhovi njeni trudili pomagati jej naprej. Vohunstvo se je v viših krogih gojilo in požiralo ne le velike dele lepih dohodkov, timveč zakopalo tudi Avstrijo v visoke državne dolgove.

To vohunstvo je cvetelo zlasti za časa, ko je bil knez Lotar Klemens Metternich državni minister; ta je namreč vzdrževal in iz Dunaja razširjal celo armado ovaduhov višega in nižega stanú in različnih narodnosti po vsi Evropi, katerim je bila naloga vohati, kako narodi napredujejo in kaj se po vladnih in dvornih krogih godi. Se ve, da so vohune večkrat za nos vodili, in tako so poročali ti na Dunaj mnogo, kar „ni šlo na konja ne na osla“, kakor pravi pregovor; toda tu je veljalo načelo: „Če bi izmed 100 ovadeb bilo 99 praznih in le ena resnična, je namen vendar le dosežen.“ Knez Metternich je bil po tem v stanu vladati skoro vso Evropo in prekositi vse najbolj slavne politikarje iste dōbe.

Kakor Dunajska „Social-Reform“ pripoveduje, se je temu glavarju po vsi Avstriji razširjene vohunske čete nekega dne samemu ponudila taka služba; car Nikolaj mu je namreč ponudil četrť milijona rubljev na leto za tajna poročila, ki bi mu jih knez imel pošiljati iz Avstrijskega kabineta. Tisuče ljudi je težilo vohunstvo tega kancelarja, ovadovali so se za denar prijatelji, zlahtniki in dobrotniki; vse to je on vedel, a vendar ko se je njemu tak posel ponujal, se je prestrašil. Toda cesarju Francu se je reč drugačna zdela; kajti ko ga knez praša, kaj bi odgovoril na to razžaljivo ponudbo, mu odgovori: „Le sprejmite ponudbo, saj si jaz prihranim na ta način stroške za ovaduha, katerega bi moral pri caru najeti.“

Sedanji rod je odgojen v vohunstvu, dela učiteljem svojim veliko čast. V Avstriji te preganjajo povsod ogleduhi, ovaduhi in drugi hudobni ljudje. Za letom 1848 so se politične razmere sicer nekoliko popravile, prej prepovedano politikovanje po javnih krajih je zdaj dovoljeno; če spregovoriš kje kako slabo besedo o vladi, te ne vabijo drugo jutro k policiji. Toda državna mašina se giblje še vedno po zarujovelih kolesih, pri prestopu od trdega absolutizma na konstitucionalizem, ki bi imel biti dōba svobode, se je vzelo toliko orodja iz stare zaloge, da birokratično posilstvo ustavno svobodo vniči. Avstrijska birokracija, večidel v Metternichovi, pozneje v Bachovi šoli izučena, zna liberalno govoriti, kazati se ljudoljubno, a ravna povsod absolutistično, po svoji volji.

Da bi pa ideje nove dōbe nekoliko primerili starim, je nastopilo za letom 1848 še mnogo poskušajočih politikovalcev, Bach, Schmerling itd. in zdaj Auersperg. Ti so namalali Avstrijskemu orlu nekaj pisanih pik na perje, da se včasih vidi podoben liščeku in poje pesmi svobode; kdor se pa dá preslepiti po tih glasovih, za-

pazi kmalo, da je naletel na orla, ki ima kremplje. — V Avstriji je pravica drušbovanja in zborovanja prosta; če pa se predrzne kako društvo izreči ministerstvu neprijetno misel, se razpusti. To pa se ne pripeti le političnim, ampak tudi drugim društvom. Dovoljeni so nam po postavi tabori; a vsak okrajni glavar jih sme prepovedati. V Avstriji je cenzura ali pregledovanje spisov pred tiskom odpravljena, pa cenzura za gledišča velja še in se vrši na prav čudne načine. Nadzorstvo oblastnije za tiskovino celó pa je še mnogo sitnejše od cenzure, ker se tiskane stvari, listi itd. konfiskujejo in se lastniku godi veliko večja škoda, kakor bi se mogla goditi po cenzuri.

Vse te nedostojnosti pa prekosí to, kar sme policija pri nas početi z vsakim človekom. Ako te kdo — po pravici ali krivici — ovadi, ima policija pravico, če se ovaduh tudi ne imenuje, preiskati tvojo hišo, tvoje shrambe, pisma itd.; da, če le sum na-te letí, da si to ali ono pregrešil, ima policija pravico te zapreti in če si po dolgi preiskavi za nekrivega spoznan in prašaš po ovaduhi, da bi ga tožil, se ti odgovori: „To je uradna skrivnost.“ Tako se je zgodilo nedavno na Dunaji, da je bilo čez 80 oseb prijetih in zaprtih, češ, da so neko žensko umorili; a nobeden ni bil pravi morilec. Odškodovanja za tako krivico ni nikjer. Tudi se je že zgodilo, da so se pri policijskih preiskavah hiš pograbila pisma, katerih obdolženi, ko se je skazalo, da je nedolžen, ni več nazaj dobil.

Kaka pa je moč policije v Avstriji, se vidi iz tega, da se povzdiga še čez cerkev. Zato je pa nedavno v državni zbornici nek poslanec prav dobro rekel: „V Avstriji hočejo cerkev in škofijstvo postaviti pod policijo.“ To je res, kajti v Avstriji ni prave svobode, Avstrijska svoboda je le — svoboda na videz.

Zabavno berilo.

Moj pès.

Smešnica, spisal J. Aléšovec.

(Dalje.)

Pri tem pogledu odstavim puško, katero sem bil na pèsa že nameril, spustim petelina doli, jo vržem čez ramo in se bližam obema. Mladeneč, zagledavši me, praša:

„Je vaš ta pès, gospod?“

Atila, zagledavši mene, sam vtihne, priteče k meni in miga z repom, kakor da bi mi hotel kaj povedati.

Moj je, gospod,“ odgovorim; „vam je bil morda nadležen?“

„Če je ta pès vaš, gospod,“ odgovori tujec, „kako se morete predrzniti, da mi pridete še pred oči?“

„Oho, gospod,“ se postavim jaz, „premislite svoje besede, predno jih izpustite iz ust!“

„Vi nesramnež,“ mi je odgovor, „se li spominjate še tistega dné, ko sva naletela drug na družega in ste se vi tako obnašali, da bi ne smeli več priti nikomur, če je pošten, pred oči? Pa kaj“, nadaljuje, ko ga jaz strmé gledam, „kaj je vam zapeljivcu za to! Eno več ali manj, vesti tako nobene nimate.“

V meni zavré jeza, že primem za puško, a premislim si, da je moj nasprotnik brez orožja; toraj se premagam in pravim s tresečim se glasom:

„Opravičite svoje besede, gospod, govorite bolj jasno, sicer bi vas moral kaznovati, kakor se kaznuje pès, kateri se zažene v nas in nam strga hlače.“

„Da, pès je vaš izdajalec, nesramnež vi, ki ste! Da bi ne bil poznal pèsa, bi pač morda nikdar ne bil spoznal človeka, kateri je vničil vse moje upanje, vso

niti, ali kedar je cela glavna knjiga ali nekoliko te knjige zopet napraviti zato, ker se je zgubila, ali ni za rabo.

6. *Kedaj pride ta postava v moč?*

§. 36. Ta postava pride v moč na dan razglašanja.

Znanstvene stvari.

Zapisnik

30. odborove skupščine 6. maja 1874. leta.

(Konec.)

Gospod prvosednik predlaga, da naj se dovrši Schödlerjeva knjiga prirode, ter naj se letos izdā njegovo rastlinstvo (prevod Tuškov) in živalstvo (prevod Erjavčev). Odbor temu pritrdi.

Gosp. J. Jesenko, profesor v Trstu, je poslal Matici svoj primerjalni fizični zemljepis. Ta rokopis je bil po c. kr. Kranjskem šolskem svetu poslan ministerstvu s prošnjo, naj blagovoli dovoliti primerno podporo za izdavo te knjige. Ministerstvo je odgovorilo, da podpore dovoliti ne more, a tudi ne knjige izdati na svoje stroške, ali da naj šolski svet pisatelju odmeri nagrado 200 gold. za trud.

Gospod prvosednik predlaga, naj Matica izdā to knjigo. Odseku za izdavanje knjig naj se pa prepusti, da izvé, koliko pisatelj zahteva plačila, ter da se končno ž njim gledé tega pogodi.

Sveteč podpira toplo ta predlog, ter reče med drugim tudi: Pisatelja je treba podpirati še posebno zaradi tega, ker obdeluje tisto polje, ki potrebuje največ obdelovanja, to je, šolsko polje; na tem polju je še kaj prihodnosti. Pa tudi sicer bo čitatelje sploh knjiga jako zanimala.

Razgovora gledé tega se udeležé še gg. Parapat, dr. Zupanec in dr. Vončina. Po g. prvosedniku stavljeni predlog, da naj Matica letos izdā to knjigo, ter obravnavo s pisateljem gledé pogojev prepusti odboru za izdavanje knjig, sprejme odbor končno enoglasno.

Potem bere gosp. prvosednik pismo gosp. Cigaleta iz Dunaja, ki presoja slog in jezik nekaterih sestavkov v knjigah, izdanih za 1873. leto, in tudi svetuje, kako naj bi se po njegovih mislih stvar ukrenila, da bi bila v prihodnje edinost v pisavi Matičnih knjig.

O tej stvari se razgovarjajo gg. dr. Costa, Sveteč, Marn, dr. Vončina, ter se končno enoglasno sprejme dr. Bleiweisov predlog, naj se stvar izroči v pretres posebnemu odseku, ki naj odboru pozneje o tem poroča. V ta odbor se izberó odborniki Marn, Pleteršnik in Sveteč.

Ko je bil še predlog g. prof. Vavre, naj se duplikati iz Matične knjižnice prepusté gimnazijalni in preparandijski knjižnici, enoglasno sprejet, končá g. prvosednik skupščino.

Politične stvari.

Servilizem v dōbi svobode.

Kdor sliši pesmi o svobodi in napredku, ki se odmevajo po vsih zborih, ki doné iz šolskih sob, mestnih svetovalnic, deželnih in državnih zbornic in se razlegajo še dolgo potem po časnikih, si bo pač mislil, da je ni na svetu več svobode, kakor je v Avstriji, da jih ni nikjer tako neodvisnih, samostojnih, samo sebi zaupajočih možakov politične ali le socijalne pomenljivosti, kakor so poslanci, srenjski odborniki ali ne po

vladi izbrani udje davkarskih komisij itd. Mislil bo: to so pač možaki, ki ravnaajo le po svojem prepričanju, se ne vstrašijo nikogar; tudi kak c. kr. okrajni glavar ali celó deželni predsednik jim ne imponira in vpliv njegov ni tak, da bi jih motil pri njihovih nalogah in dolžnostih, kajti servilizem jim je čisto neznana reč.

Al kdor bo tako mislil, se bo motil. Duh servilizma ali služnosti, ki je ostanek še istih časov, ko sta vladala robstvo in pest in so pred kakim mogočnjakom podložni kar na kolena padali, se ne nahaja le v manj civiliziranih državah, na pr. v Turčiji, Perziji, na Kitajskem itd., marveč mogočen je še v Nemčiji in Avstriji, nikakor pa ne pri narodih, ki za manj omikane, manj svobodoljubne veljajo, marveč ravno pri tistih „svobodnjakih“, kateri hočejo duha svobode vsakemu s silo v glavo vbiti, namreč pri liberalcih različne narodnosti. Dokazov imamo na cente, a tu hočemo navesti le nekatere, da pojasnimo svoje misli.

Sijajno se je kazal servilizem v ravno končanem državnozbornem zasedanju. Minister je le mignil in večina je bila za njegov predlog, za postavo. Verske postave so dete tega servilizma, toraj ne morejo biti svobodne, če so se skovale s pomočjo služnjih. Res, da so bili nagibi k temu servilizmu različni; ta poslanec je bil servilen ali pokoren sluga tega ali onega ministra, ker je sam po strani gledal po ministerskem sedežu; oni zato, ker se je nadjal, da bo s pomočjo ministra dosegel to ali ono zá se ali za druge; tretji se je bal slabih nasledkov za svojo osebo, ako se ministru ne pokaže ubogljivega; četrtemu je srce veselja in ponosnosti igralo, ako je vjel kako prijazno besedo iz ministerskih ust ali kak smehljaj dobrovoljnosti; na najnižji stopinji pa so tisti, ki imajo tako malo moralčne moči in samostalnosti v sebi, da jim že hud pogled iz ministerskega očesa ali količkaj žugajoča beseda iz ministerskih ust srce strese in podere um. Vseh teh vrst strahopazljivcev je bilo obilno v državnem zboru in sicer ne le med nemško ustavoverno stranko, ampak tudi med onimi, ki bi bili po vsi doslednosti morali sedeti na strani odločne opozicije. Da je med stranko, ki živi in ima veljavo le po ministerski milosti, duh servilizma — ali v tem slučaju duh hvaležnosti, temu se ni toliko čuditi, kakor pa našim mladoslavenskim poslancem, z Razlagom na čelu, katere je bil obsenčil tudi duh servilizma. Toraj so se pokazali tisti, ki se najbolj ponašajo s svobodnjaštvom, največe serviliste ali služnike.

Pa ne le v politiki je duh servilizma mogočen, tudi v srenjskih zastopih se mu vse vklanja. Bili so časi, ko se je pred zlatim zavrtnim robom moral vklanjati priprost človek, sicer še svojega življenja ni bil vesel; takrat je bil vsak c. kr. glavar, da, celó brič njegov, mogočen diktator, čegar beseda je ukazovala srenjskim zastopom. Zdaj so srenjski zastopi neodvisni od vladnih zastopnikov in vendar se godí in sklepa po jako mnogih krajih še vedno po volji okrajnega paše ali kacega družega vladnega mogočnjaka. Može še vedno nimajo poguma, da bi stopili pred takega mogočnjaka in mu odločno rekli, da on nima glasú pri srenjskem zastopu. Kako bi pa tudi priprosti može imeli tak pogum, če jim glavno mesto Ljubljana daje tako slab izgled? „Če si meščani ne upajo iztrgati se iz uradnih rok, kako si bomo mi kaj takega upali?“ nam bo odgovor vsakega družega srenjskega zastopa.

In res! Takega servilizma, kakor vlada pri mestnem zastopništvu v Ljubljani, pač menda nikjer drugod ni. Kaže se pri vsaki priliki, najbolj pa v tem, da so si mestni očetje izvolili za župana c. k. uradnika — če tudi v pokoji — kateri mora toraj gotovo vladi všeč biti. Da ji je všeč, to je pokazal zastopnik vlade, knez Metternich, ki ga je na vso moč hvalil. In